

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У КРИТЕРІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИДАКТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЯХ

Одним із важливих аспектів забезпечення якості освіти є проблема критеріальності якості навчання та формалізації показників, які характеризують результативність професійної підготовки майбутніх економістів з точки зору вимог ВНЗ, випускника, роботодавця і соціального середовища.

На різних рівнях економічної освіти дедалі більшого поширення набуває застосування критеріально-орієнтованих систем управління за цілями (KPI), проектування освітніх ресурсів в автоматизованому адаптивному середовищі, метрологічного підходу до визначення професійної компетентності фахівця, моделей автоматизованої організаційно-технологічної системи моніторингу (АСМ) результатів навчання, яка містить взаємопов'язані елементи: предметні кодифікатори, складені на основі освітніх стандартів; формалізовані показники результатів навчання і критерії їх оцінки; методики вимірювання і моніторингу сертифікаційних показників та аналізу результатів їх педагогічних вимірювань; моделі тестів та інших способів проведення педагогічних вимірювань.

Однак, практика розвитку вищої освіти і професійної підготовки фахівців для економіки і підприємництва демонструє, що застосування навіть таких інноваційних метрологічних систем не гарантує відповідної якості навчання. Як вказують дослідники, проблема якості вищої освіти, відповідно сучасним викликам і баченню майбутнього, є «головною віссю дискусії стосовно розвитку вищої освіти з початку 2000-х років...». Цілком закономірно, що країни, які розуміють потребу і мають більше можливостей для інвестицій у забезпечення якості вищої освіти, формують кращий людський капітал, стають дедалі привабливішими для міжнародних студентів і сприяють розвитку економічних і соціальних новачків. Упродовж періоду незалежності якості вітчизняної вищої освіти так і не стала національним пріоритетом, хоча це послідовно декларувалось в усіх доктринальних і стратегічних документах освітньої політики України» [2, с. 56]. Експерти відзначають відсутність мотивації студентів, викладачів, роботодавців, урядових організацій до якості освіти; вказують, що викладачі вимушені продукувати фантастичний обсяг нікому не потрібної звітної документації, часто не мають фізичних сил та інтелектуальних можливостей для створення реальних важелів поліпшення якості освіти; що продовжується домінуюча в 2010–2013 роках тенденція до індиферентності студентської молоді, яка призводить до майже повної відсутності її зацікавленості в питаннях гарантування якості вищої освіти [2].

Поряд із зазначеним, важливим є дослідження питання, як розуміють студенти економічних спеціальностей – учасники навчальних груп суть поняття «якість навчання», які складники відносять до її характеристики, які фактори вважають визначальними у забезпеченні якості навчання економічних дисциплін, чи вважають себе відповідальними за якість свого навчання у ВНЗ.

Аналіз практики організації та забезпечення якості навчання у ВНЗ, показує, що для повнішого розуміння поняття якості підходить комплексне її визначення через три характеристики об'єкта цього феномену: стан, властивість і здатність. Як виявилось, студенти також визначають поняття «якість навчання» з трьох ракурсів: 1) як *стан*; 2) як *властивість* – характеристики навчально-виховного процесу; 3) якість навчання як сформовану *здатність* – комплексну характеристику власної (індивідуальної) активності суб'єкта навчання (табл. 1).

Виявлені тенденції свідчать про мотиваційно-ціннісну пластичність суб'єктної позиції студентів у процесі фахового навчання. У зв'язку з цим, викладач отримує можливість через компетентісно орієнтовані завдання створювати педагогічні умови для розвитку навчальної та професійної мотивації студента, його особистісно-професійного самопізнання і саморозвитку, що детермінують його професійне зростання в якості майбутнього фахівця. Розуміння студентом самого себе, своїх дидактичних цілей і мотивів навчальної діяльності, уявлення про свою професійну самореалізацію визначають спрямованість студента на власну ефективність професійної підготовки. Оволодіння технологіями навчання та психолого-педагогічними знаннями сприяє організації зусиль студента, спрямованих на оволодіння професією та формування професійних компетентностей майбутнього фахівця у процесі навчання у ВНЗ. Для цього також важливо поєднувати у процесі навчання критеріально-орієнтовані та особистісно-соціальні дидактичні технології.

Таблиця 1

СУБ'ЄКТНІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

№ з/п	I. Якість як стан / результат навчання	II. Якість як властивість / характеристика навчально-виховного процесу	III. Якість як здатність / комплексна характеристика власної (індивідуальної) активності суб'єкта навчання
	Основні показники:		
	- Оцінки; - Організація контролю знань; - Перспективи подальшого працевлаштування; - Отримання добрих знань; - Отримання диплома; - Оцінки за сесією; - Отримання стипендії; - Набутий досвід.	- Спосіб викладення матеріалу; - Якісний виклад лекційного матеріалу; - Методи проведення семінарських занять; - Методологія навчання; - Компетентність викладачів; - Якість учителів; - Доступність викладання; - Комунікація Викладач – Студент; - Навчальне навантаження студента; - Узгодженість якості навчання та плати за навчання; - Доступ до бібліотеки, забезпеченість ІММ.	- Уміння використовувати набуті знання; - Розумові навички; - Якісна підготовка до семінарських занять; - Якість власного навчання; - Професійна практична підготовка; - Практичні навички для використання у майбутньому; - Індивідуальний розвиток навичок для майбутньої спеціальності; - Організація часу; - Наполегливість.

Основні фактори впливу на якість навчання, які визначили студенти, відображено у табл. 2.

Таблиця 2

СТУПІНЬ ВПЛИВУ РІЗНИХ ФАКТОРІВ НА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ТОЧКИ ЗОРУ СТУДЕНТІВ

Ранг	Чинники якості навчального процесу	Частка за рангом
1.	Наявність у студента мотивації до навчання	18,28
2.	Здібності студента: інтелект, пам'ять, увага	10,78
3.	Рівень якості навчальних планів і програм	10,09
4.	Наявність у викладачів мотивації до успішної діяльності	8,06
5.	Якісний склад викладачів	7,82
6.	Наявність у ВНЗ системи управління якістю освіти	5,47
7.	Рівень матеріально-технічної бази ВНЗ	4,67
8.	Рівень соціальних умов життя студентів	4,65
9.	Рівень методичного забезпечення студентів	4,46
10.	Рівень запиту випускника	4,13
11.	Рівень міжнародних зв'язків ВНЗ	3,78
12.	Рівень конкурсу при вступі до ВНЗ	3,69
13.	Рівень наукових досліджень у ВНЗ	3,69
14.	Рівень фінансового становища ВНЗ	3,67
15.	Рівень соціально-економічного стану в країні	3,48
16.	Рівень автономності в діяльності ВНЗ	3,28

Література

1. Ковальчук Г. О. Феномен якості у технологіях керованої результативності навчання економічних дисциплін : збірник наукових праць / Г. О. Ковальчук. – К. : Б/в, 2015. – 220 с. – [Електронний ресурс].
2. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: аналіт. звіт / МБФ «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, О. І. Шарова – К. : Таксон, 2014. – 144 с.
3. Нуссбаум М. Не ради прибыли : зачем демократии нужны гуманитарные науки. – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2014. – 192 с.
4. «The cheating class» – документальний фільм. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : meritmotionpictures.com/.../the-cheating-class/
5. «The Seven Deadly Sins of Higher Education». Posted on November 19th, 2014, by Dr. Richard Vedder
Leave a comment – [Електронний ресурс].